

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА МЕНЕДЖМЕНТУ КУЛЬТУРИ ТА СОЦІАЛЬНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР

Програма та навчально-методичні матеріали

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 028 «Менеджмент соціально-культурної
діяльності»
освітньо-професійна програма «Менеджмент соціально-
культурних проєктів»
другий (магістерський) рівень вищої освіти

УДК 001:[316.7:005]](073)

Н 34

Друкується за рішенням науково-методичної ради ХДАК
(протокол № 4 від 27 листопада 2023 р.)

Рекомендовано науково-методичною радою
факультету культурології та соціальних комунікацій
(протокол № 5 від 23 листопада 2023 р.)

Рекомендовано кафедрою менеджменту культури
та соціальних технологій
(протокол № 9 від 23 листопада 2023 р.)

Рецензенти:

Зоя Остропольська, кандидат філософських наук, доцент кафедри
менеджменту культури та соціальних технологій Харківської державної
академії культури.

Укладач:

Людмила Колесник

Н 34 Науково-методичний семінар : прогр. та навч.-метод. матеріали до
курсу для здобувачів другого (магістер.) рівня вищої освіти, спец. 028
«Менеджмент соціально-культурної діяльності» / М-во культури та ін-
форм. політики України, Харків. держ. акад. культури, Ф-т культуроло-
гії та соціальних комунікацій, Каф. менеджменту культури та соц.
технологій ; [уклад. Л. І. Колесник]. Харків : ХДАК, 2023. 52 с.

УДК 001:[316.7:005]](073)

«Науково-методичний семінар» — навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних вимог до діяльності менеджера-керівника будь-яких рівнів посилює теоретичну і практичну професійну підготовку магістрів спеціальності «Менеджмент СКД». Мета курсу — формування в майбутніх фахівців сучасного управлінського мислення та удосконалення загальноприйнятих і специфічних правил розуміння основ науково-дослідницької діяльності.

© Харківська державна академія культури, 2023

© Колесник Л. І., 2023

1. ОПИС ТА ЗАГАЛЬНА ІНФОРМАЦІЯ ПРО НАВЧАЛЬНУ ДИСЦИПЛІНУ

Назва дисципліни	Науково-методичний семінар	
Викладач	Колесник Людмила Іванівна	
Контактні дані викладача (роб. тел., емейл)	liudmyla_kolesnyk@xdak.ukr. G-Suite for education (097) 8816545 liudmylakolesnyk29@gmail.com	
Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		Денна форма навчання
Кількість кредитів — 3	Галузь знань 02 Культура і мистецтво	Нормативна
	Спеціальності 028 Менеджмент СКД	
Загальна кількість годин — 90	Освітня програма: Менеджмент соціокультурних проєктів	Рік підготовки:
		2-й
		Семестр
		3-й
Годин для денної форми навчання: аудиторних — 30 самостійної роботи студента — 60	Ступінь: магістр	Лекції
		-
		Практичні, семінарські
		30 год.
		Самостійна робота
		60 год
		Види поточного контролю: тестування (поточне), усне опитування, виступи на заняттях
Вид підсумкового контролю: залік		

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної роботи студентів становить: 30/60

2. АНОТАЦІЯ ДИСЦИПЛІНИ

2.1. Місце дисципліни в програмі навчання

«Науково-методичний семінар» — навчальна дисципліна, яка в контексті сучасних вимог до підготовки менеджера-керівника будь-яких рівнів, посилює теоретичну і практичну складову професійної підготовки магістрів спеціальності 028 «Менеджмент СКД». Зміст дисципліни надає загальне уявлення і розкриває зміст основ науково-дослідницької діяльності, опанування методики наукового дослідження діяльності закладів у галузі «Культура і мистецтво». Дисципліна спрямована на вивчення основ наукової діяльності на рівні магістерської підготовки; оволодіння методичним інструментарієм наукових досліджень у соціально-культурній сфері; вироблення професійних компетентностей та навичок самостійної наукової роботи.

Дисципліна потребує бази, здобутої в період навчання за бакалаврською програмою за спеціальністю 028 Менеджмент соціокультурної діяльності.

Навчальна дисципліна належить до обов'язкових дисциплін професійної та практичної підготовки.

2.2. Пререквізити та постреквізити дисципліни

Пререквізити. Вивчення дисципліни передбачає попереднє засвоєння знань з основ наукової роботи студента на рівні бакалаврської підготовки, зокрема в ході підготовки курсових та дипломних робіт. Передбачається наявність знань і практичних вмінь роботи в умовах інтернет-мереж.

Постреквізити. Основні положення навчальної дисципліни спрямовані на їх застосування в ході написання та підготовки до захисту магістерських робіт, участі в наукових семінарах та конференціях. Здобуті знання та набуті навички мають усвідомлено використовуватися в умовах профільної діяльності — в межах управлінської та науково-педагогічної діяльності закладів соціально-культурної сфери.

2.3. Мета вивчення дисципліни

Мета вивчення дисципліни — ознайомлення студентів з основами наукової діяльності; формування цілісного уявлення про науково-дослідницьку діяльність та оволодіння студентами магістратури методичним інструментарієм наукових досліджень у соціально-культурній сфері; вироблення компетенцій та професійних навичок самостійної науко-

вої роботи.

2.4. Завдання навчальної дисципліни

Завданням навчальної дисципліни «Науково-методичний семінар» є підготовка студентів із питань:

- засвоєння сутності основних понять та категорій науково-дослідницької роботи;
- розширення уявлення про аналіз і обробку наукової інформації;
- систематизування уявлення студентів про організацію науково-дослідницької діяльності;
- формування системи внутрішньої логіки дослідницького пошуку;
- розширення і поглиблення знання загальних і специфічних правил пошуку наукової інформації з використанням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій;
- розгляд особливої ролі використання аналізу статистичних даних для поглибленого аналізу інформації;
- формування вміння щодо практичного застосування різних методик наукового дослідження;
- оволодіння методологічним інструментарієм наукових досліджень, технологією підготовки наукових робіт, правилами оформлення;
- освоєння навичок публічного захисту результатів науково-дослідної діяльності — доповіді та презентації.

2.5. Найменування та опис компетентностей, формування яких забезпечує вивчення дисципліни

Загальні компетенції:

- Здатність до аналізу та синтезу на основі логічних аргументів та перевічених фактів.
- Здатність використовувати знання, методи дослідження відповідно до контексту дослідження та пропонувати на їх основі власні пропозиції.
- Здатність до оцінки та аналізу економічних, соціально-психологічних процесів на макро-, та мікро- рівнях.
- Здатність до системного погляду на об'єкт дослідження та відокремлення аспектів обраної проблематики.
- Здатність генерувати нові ідеї (креативність).

Професійні компетентності:

- здатність розуміти та використовувати закономірності розвитку

- галузі з метою організації її ефективного управління;
- здатність застосовувати технології та процедури аналітико-синтетичного опрацювання різних видів наукової інформації;
  - здатність здійснювати процедури інформаційного моніторингу;
  - здатність відстежувати тенденції розвитку предметної сфери шляхом вебметричного аналізу інформаційних потоків та масивів;
  - здатність використовувати інтернет-ресурси та технології для вирішення експериментальних, практичних і прогностичних завдань у галузі професійної діяльності;
  - уміння планувати і проводити наукові дослідження, готувати результати наукових робіт до оприлюднення;
  - здатність застосовувати теорії та технології системного аналізу інформаційної діяльності;
  - знання системи наукових комунікацій та вміння використовувати їх можливості для оприлюднення результатів інноваційної діяльності;
  - здатність застосовувати теоретичні досягнення наук соціокультурного циклу для інтерпретації інформаційних явищ і процесів та формування світоглядної позиції.

2.6. Результати навчання

- володіти знанням і розумінням теоретичних засад системної організації, модернізації;
- підвищення ефективності управління інформаційною, бібліотечною та архівною діяльністю;
- володіти знаннями наукових засад організації впровадження новітніх технологій у менеджменті, економіці, соціальній сфері та управлінській діяльності;
- уміти використовувати інтернет-ресурси та технології для вирішення експериментальних, практичних і прогностичних завдань у галузі професійної діяльності;
- уміти застосовувати технології та процедури аналітико-синтетичного опрацювання наукової інформації;
- уміти відстежувати тенденції розвитку предметної сфери шляхом аналізу інформаційних потоків та масивів;
- уміти моделювати предметну галузь, розуміти принципи проектування та функціонування інформаційних систем, вебсервісів і соціальних медіа;
- застосовувати можливості сучасних комп'ютерних та телекомуні-

каційних технологій для ідентифікації, формулювання і вирішення завдань наукових досліджень;

- використовувати різні комунікативні технології для організації ефективного спілкування на професійному, науковому та соціальному рівнях на засадах толерантності, діалогу і співробітництва.

У результаті навчання студенти повинні:

- оперувати нормативною базою, яка визначає діяльність підприємства, застосовувати навички стратегічного мислення;
- продемонструвати поглиблене знання законів, за якими розвиваються культури, метакультури та субкультури сучасного світу;
- креативно мислити відповідно до викликів сьогодення. генерувати ідеї, бути рішучим у впровадженні нових стратегій;
- активно впливати на формування та розвиток культурно-мистецького образу України;
- розробляти, обґрунтовувати і впроваджувати стратегію діяльності закладів культури та мистецтва, відповідно до державних, регіональних та місцевих програм розвитку галузі;
- реалізовувати миротворчий потенціал культури і мистецтва для профілактики міжкультурної, міжнаціональної, міжрелігійної напруги в суспільстві.

3. ПОЛІТИКА ДИСЦИПЛІНИ

3.1. Політика виставлення оцінок (пропущені заняття, відпрацювання пропусків):

- кожна оцінка виставляється відповідно до розроблених викладачем та заздалегідь оголошених студентам критеріїв; у випадку невідпрацювання студентом усіх передбачених тем навчальної дисципліни, до заліку він не допускається; пропущені заняття обов'язково мають бути відпрацьовані;
- форму і час відпрацювання студент та викладач взаємопогоджують.

3.2. Політика академічної поведінки та доброчесності (плагіат, поведінка в аудиторії):

- конфліктні ситуації мають відкрито обговорюватись в академічних групах з викладачем, необхідно бути взаємно толерантним, поважати думку іншого;
- плагіат та інші форми нечесної роботи неприпустимі;

- норми академічної етики: дисциплінованість;
- дотримання субординації; чесність; відповідальність;
- робота в аудиторії з відключеними смартфонами та іншими приладами.

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Перелік тем (або блоків)	Разом годин	Лекційні	Практичні	Сам. робота
Тема 1. Наука як соціальний інститут	6		2	4
Тема 2. Наукова робота здобувача на другому (магістерському) рівні вищої освіти: базові поняття структури та змісту	12		4	8
Тема 3. Методи наукових досліджень та їх класифікація	12		4	8
Тема 4. Інформаційний моніторинг: методичні питання	12		4	8
Тема 5. Наукові публікації: методика підготовки	12		4	8
Тема 6. Тези доповіді на конференціях	12		4	8
Тема 7. Наукові презентації доповідей	12		4	8
Тема 8. Комунікативно-мовні засоби взаємодії наукової доповіді-захисту магістерської наукової роботи	12		4	8
Всього:	90		30	60

5. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Науково-методичний семінар» складається з 8 тем, пов'язаних між собою змістовими складовими.

Навчальний контент

практичних занять — 30 годин.

Практичне заняття 1

Наука як соціальний інститут — 2 год.

Наука як соціальний інститут, що охоплює певні компоненти. Ста-

новлення та еволюція науки як соціального інституту. Функції науки як соціального інституту, характеристика функцій: явних (інтегративна, комунікативна, трансляційна, організаційна) та латентних. Взаємозв'язок та співвідносини понять: наукова школа, університет, академія. Значення наукових шкіл для сучасних закладів вищої освіти. Сутність професіоналізму в науці; поняття наукового ступеню та вченого звання. Соціальне регулювання науки як процес вироблення з боку суспільства та держави ціннісних орієнтирів, стратегічних пріоритетів, що регламентують наукову діяльність організацій та конкретних учених. Поняття науково-технічної політики держави та її головні цілі. Характеристика методологічних напрямів впливу суспільства на науку: інтерналізм та екстерналізм; дискусійність цих понять. Поняття наукової діяльності та наукового співтовариства; ціннісні орієнтири науки. Головні принципи наукового етосу (новаторство, наукова чесність та ін.). Філософські світоглядні аспекти розвитку науки.

Питання для обговорення:

1. Становлення науки як соціального інституту. Наукові школи, університети, академії як інституційні форми організації науки. Професіоналізація науки.
2. Наука, суспільство і держава в сучасному світі. Основи науково-технічної політики розвинених країн.
3. Соціальна та культурна обумовленість наукового пізнання: дискусії «інтерналістів» і «екстерналістів».
4. Етос науки. Норми і цінності наукового співтовариства.
5. Ставлення до науки як до світоглядної проблеми.

Практичне заняття 2

Наукова робота здобувача на другому (магістерському) рівні вищої освіти: базові поняття структури та змісту — 4 год.

Загальні положення про магістерські роботи, що розроблені в Положенні про організацію навчального процесу ХДАК, державних законодавчих та нормативних документів, які стосуються вищої освіти. Види магістерських наукових робіт за різними ознаками. Етапи виконання наукових робіт: підготовчий, основний, заключний. Особливості проведення наукового дослідження на кожному етапі виконання. Вимоги до змісту та структури магістерських робіт. Значення вибору теми наукової роботи, вимоги до її змісту та формулювання, зв'язок з профілем спеціальності (спеціалізації) студента. Правила оформлення магістерських ро-

біт, використання нормативно-законодавчих матеріалів та відповідність вимогам до звітів про НДР (ДСТУ 3008-95 Державний стандарт України. Документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура і правила оформлення). Поняття про державну атестацію студентів-випускників спеціальності за другим (магістерським) рівнем навчання у ЗВО; порядок її проходження, норми та вимоги. Організаційні аспекти підготовки до захисту магістерської роботи перед членами Державної екзаменаційної комісії (ДЕК). Значення усної доповіді та комп'ютерної презентації на захисті наукової роботи.

Завдання:

1. Визначити актуальну проблематику діяльності закладів та установ соціально-культурної сфери.
2. Обрати тему дослідження та обґрунтувати її актуальність.
3. Розробити макет «Завдання», зазначивши основні етапи та терміни роботи над дослідженням (Додаток А).

Методичні рекомендації з підготовки та виконання практичних завдань.

1. Проаналізувати стан та опрацювати наукову літературу з актуальних питань діяльності закладів соціально-культурної сфери:
2. Інтернет-ресурс, матеріали наукових видань ХДАК, матеріали наукових конференцій ХДАК, фонди бібліотеки ХДАК та інших бібліотек України.

Практичне заняття 3

Методи наукових досліджень та їх класифікація — 4 год.

Загальне поняття методології (*methodos* — спосіб, метод; *logos* — наука, знання) як вчення про правила мислення при створенні теорії науки. Складність питання та тлумачень методології. Методологія у вітчизняній науковій традиції. Головні функції методології. Методологія як вчення про систему наукових принципів, форм і способів дослідницької діяльності. Характеристика загальнонаукових принципів дослідження: історичний, термінологічний, функціональний, системний, когнітивний (пізнавальний), моделювання та ін. Значення системно-діяльнісного підходу. Сутність синергетичного (синергійного) підходу. Важливість використання інформаційного підходу. Концепція як система поглядів. Метод як спосіб пізнання, дослідження явищ природи і суспільного життя. Методика дослідження як система правил використання методів, прийомів та операцій. Характеристика методів теоретичних та емпіричних до-

сліджень. Використання в наукових дослідженнях кількісно-якісних методів: наукометрії, бібліометрії, інформаційного моніторингу, контент-аналізу та ін. Методи статистичної обробки результатів експерименту в прикладних наукових дослідженнях: методи первинної та методи вторинної статистичної обробки (кореляція, факторний аналіз тощо).

Питання для обговорення:

1. Поняття і структура наукового методу.
2. Загальне поняття методології, її головні функції.
3. Методи емпіричного і теоретичного пізнання: загальна характеристика.
4. Основні види теоретичних наукових методів.
5. Основні види емпіричних наукових методів.
6. Логічні методи і прийоми дослідження.
7. Інформаційний моніторинг як науковий метод: загальна характеристика.
8. Методи статистичної обробки результатів, які використовуються в наукових дослідженнях.

Завдання:

1. Розробити перелік можливих методів, що будуть використані в науковому дослідженні магістерської роботи.
2. Обґрунтувати методіку власного дослідження як систему правил використання методів, прийомів та операцій.
3. Сформулювати мету та виокремити завдання дослідження.
4. Методичні рекомендації з підготовки та виконання практичних завдань.
5. Визначити та проаналізувати значення емпіричних досліджень. Надати характеристику методів статистичної обробки результатів наукового дослідження.
6. Сформулювати об'єкт та предмет дослідження. Підготувати варіант «Вступу» до магістерської роботи.

Практичне заняття 4

Інформаційний моніторинг: методичні питання — 4 год.

Моніторинг як комунікаційний засіб, що акумулює процеси обміну інформацією та безперервного інформаційного спостереження за функціонуванням соціальної системи. Еволюція наукової думки щодо становлення та застосування моніторингу. Поняття «інформаційний моніторинг» та його зв'язок з інформаційними та документними потоками. Соціальні комунікації як основна сфера застосування інформаційного моніторингу. Моніторинг у контексті управління як цілісний управлінський інструмент. Характеристика моніторингової системи; її розгляд як

інформаційної, діагностичної, наукової, прогностичної системи, реалізація якої здійснюється в межах управлінської діяльності. Головні елементи, що складають структуру моніторингової системи. Головні ознаки класифікації систем моніторингу. Головні етапи проведення моніторингу. Використання на технологічному рівні реалізації моделі комп'ютерного моніторингу оптимальних засобів інформаційних технологій, серед яких: Vortex, SPSS для Windows, Statistica. Інші програмні комплекси: MS Project, Microsoft SQL Server Reporting Services; Microsoft SQL Server Analysis Services; Microsoft Share Point. Важливість практичного етапу, спрямованого на застосування системи електронного документообігу, збирання, реєстрації та вимірювання документованої управлінської інформації організації.

Завдання:

1. Сформувати теоретичну базу дослідження.
2. Здійснити пошук та аналіз наукових джерел.
3. Зробити термінологічний аналіз дослідження.
4. Розробити основні тези змісту наукового дослідження обраної теми.
5. Обґрунтувати власну позицію і сформулювати висновки.

Методичні рекомендації з підготовки та виконання практичних завдань

Проаналізувати сформовану теоретичну базу дослідження. Здійснити систематизацію науково-дослідницьких розробок з обраної теми.

Практичне заняття 5

Наукові публікації: методика підготовки — 4 год.

Особливості підготовчого етапу написання наукової статті; чітке уявлення про рівень розробки досліджуваної теми в науці. Важливість комбінованого використання джерел різних типів, які мають відповідати поставленим завданням. Традиційна структура наукової роботи: вступ, основна частина, висновки, перелік використаної літератури. Наукова стаття як один із основних видів наукової роботи, яка містить виклад проміжних або кінцевих результатів наукового дослідження, висвітлює конкретне окреме питання за темою дослідження, фіксує науковий пріоритет автора, робить її матеріал надбанням фахівців. Основні методичні прийоми викладу наукового матеріалу. Техніка написання тексту та етапи: формулювання задуму і складання попереднього плану; відбір та підготовка матеріалів; групування матеріалів; опрацювання рукопису. Вимоги до наукової статті щодо обсягу. Вимоги до змісту та структу-

ри рукопису статті. Жанри наукової статті: загальні поняття.

Завдання:

1. Зробити систематизацію науково-дослідних розробок з обраної теми.
2. Скласти попередній план магістерської роботи.
3. Обґрунтувати власну позицію і сформулювати висновки.

Практичне заняття 6

Тези доповіді на конференціях — 4 год.

Конференція як форма організації наукової діяльності. Переваги конференцій у порівнянні з семінарами та тренінгами. Види конференцій за різними ознаками. Форми конференцій. Основні етапи проведення конференції. Визначення наукової доповіді на конференції — як виду самостійної наукової роботи. Наукова доповідь та її цілі. Види наукових доповідей (звітна, тематична, інформаційна). Вимоги до підготовки доповіді: формальні та змістовні. Схеми доповіді. Важливість розкриття власних результатів наукової роботи. Тези наукової доповіді: головне призначення. Загальні вимоги до підготовки тез наукової доповіді: рекомендований обсяг; структура та формальні правила підготовки тез. Значення тез наукової доповіді як таких, що засвідчують апробацію результатів власного наукового дослідження.

Питання для обговорення:

1. Конференції — основні види, характеристика.
2. Основні етапи проведення наукової конференції, особливості організації.
3. Види бізнес-конференцій: характеристика, основні етапи проведення
4. Значення і різновиди реклами на конференціях.

Завдання:

Підготувати тези доповіді на науковій конференції як апробацію власного дослідницького пошуку.

Практичне заняття 7

Наукові презентації доповідей — 4 год.

Поняття та значення презентації для наукової доповіді. Мета і завдання презентації наукової доповіді. Рекомендовані етапи створення презентації. Планування презентації та його етапи. Логічні блоки наукової презентації: характеристика. Головні вимоги до оформлення презентації: єдиний шаблон оформлення; простий та лаконічний дизайн; нумерація слайдів; обов'язково заголовки кожного слайду; необхідно уникати

суцільного тексту на слайдах; уникати ефектів анімації тексту тощо. Рекомендації щодо утворення презентації: перевірка інформації на першому та останньому слайді — не повинні бути повтори; перевірка логіки викладення відомостей на слайдах; перевірка пунктуації та орфографії. Важливість принципу мінімалізму тексту на слайдах, а також принципу: менше слів і більше ілюстрацій (засобів візуалізації).

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика презентації до наукової доповіді: форма і зміст.
2. Структура презентації до наукової доповіді: вимоги до написання змісту слайдів.
3. Правила оформлення комп'ютерної презентації.
4. Значення і загальні правила дизайну при підготовці комп'ютерної презентації.
5. Вимоги до текстової та графічної інформації на слайдах комп'ютерної презентації.
6. Основні принципи підготовки наукової доповіді і взаємозв'язок з його презентацією.

Завдання:

1. Проаналізувати засоби візуалізації, що використовуються для презентування наукової доповіді.
2. Охарактеризувати головні складові презентації наукової доповіді, її відмінні ознаки. Розробити план та макет відеопрезентації дослідження.

Практичне заняття 8

Комунікативно-мовні засоби взаємодії

наукової доповіді-захисту магістерської наукової роботи — 4 год.

Комунікативно-мовні засоби та їх значення у сфері адаптації випускника-магістра із соціальних комунікацій.

Мовленнєва (або вербальна комунікація) як така, що орієнтована на отримання або передання інформації. Включення у вербальне спілкування та володіння: мовою спілкування, тезаурусом, лексиконом тощо. Поняття соціального контексту ситуації, очікування комунікантів, їх готовності до сприйняття інформації. Взаємодія процесів отримання, обробки, створення, передання інформації з реалізацією комунікативно-мовленнєвої компетентності людей, залучених у ці процеси. Поняття «мовленнєва компетенція», що передбачає володіння способами форму-

вання та формулювання думок за допомогою мови. Характеристика мети різних видів мовленнєвої взаємодії. Мовленнєве спілкування як одна з численних форм розвитку соціального колективу. Поняття конструкції висловлювань (мовленнєвих творів). Види мовленнєвої діяльності: говоріння, слухання, читання, письмо. Відтворення або продукування мовленнєвих творів у ході встановлення, підтримки соціальних контактів — їх реалізація в монологічній або діалогічній формі; у формі дискурсу або тексту певного формату. Послідовне та цілеспрямоване формування мовленнєвих умінь, необхідних для соціально-ділової взаємодії, та їх співвіднесення (вербальних і невербальних засобів спілкування) із ситуаціями дійсності, з універсальними формами функціонування процесу спілкування.

Питання для обговорення:

1. Загальна характеристика комунікативно-мовних засобів та їх місце в науковій діяльності.
2. Взаємозв'язок ділової та соціальної комунікації.
3. Основні функції соціально-ділової комунікації.
4. Види ділового спілкування: характеристика.
6. Технології ділової комунікації.
7. Етика ділового спілкування: основні поняття.

Завдання:

Розробити план доповіді щодо захисту магістерської кваліфікаційної роботи.

6. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

№ теми	Види, зміст самостійної роботи
1.	Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно охарактеризувати взаємозв'язки між наукою та соціальними комунікаціями; розкрити поняття «соціальне управління наукою».

2.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно надати характеристику базовим вимогам до змісту магістерської роботи; визначити «типові» складові змістовної структури магістерської роботи. Назвати головні вимоги до оформлення магістерської роботи та її презентування на захисті.</p>
3.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно охарактеризувати методологію наукового дослідження; поняття «методи та техніка» дослідження. Визначити значення емпіричних досліджень. Надати характеристику методів статистичної обробки результатів наукового дослідження.</p>
4.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно надати характеристику поняття «інформаційний моніторинг», назвати синонімічні терміни. Назвати головні завдання, які розв'язуються в ході моніторингу; перелічити основні етапи проведення.</p>
5.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно охарактеризувати основні методичні прийоми викладу матеріалу в науковій статті. Описати техніку написання наукової статті. Назвати головні вимоги до змісту рукопису наукової статті.</p>
6.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно визначити специфіку організації та проведення конференції; її основні етапи. Назвати типи тез та охарактеризувати алгоритм їх написання.</p>
7.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно проаналізувати засоби візуалізації, що використовуються для презентування наукової доповіді. Охарактеризувати головні складові презентації наукової доповіді, її відмінні ознаки у порівнянні з презентацією популярної доповіді.</p>
8.	<p>Підготовка до виконання практичних завдань. Самостійно охарактеризувати комунікативно-мовні засоби та їх значення для наукової діяльності. Розкрити поняття комунікативно-мовленнєвого процесу в контексті наукової діяльності. Запропонувати типові комунікативно-мовленнєві моделі взаємодії та можливості їх ефективного використання в науковій діяльності.</p>

7. Вимоги викладача

При вивченні дисципліни «Науково-методичний семінар» необхідно спиратися на рекомендовану основну та допоміжну навчальну і наукову літературу. Вітається використання інших джерел з альтернативними поглядами на ті чи інші питання задля формування продуктивної дискусії з проблем навчальної дисципліни.

Високо оцінюється прагнення здобувачів вищої освіти:

- регулярно відвідувати заняття;
- планомірно та систематично засвоювати навчальний матеріал;
- активно працювати на практичних заняттях: брати участь в обговоренні дискусійних питань та кейсів;
- повною мірою долучатися до активних форм навчання;
- відпрацьовувати пропущені практичні заняття.

Обов'язковою вимогою є дотримання норм академічної доброчесності.

8. Методи контролю

При вивченні дисципліни застосовується поточний та підсумкові семестрові форми контролю. Також передбачено контроль засвоєння навчального матеріалу дисципліни, віднесеного на самостійну роботу.

Поточний контроль проводиться у формі співбесіди на практичних заняттях, у формі виступів здобувачів вищої освіти з доповідями при обговоренні навчальних питань на практичних заняттях.

Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів вищої освіти. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається програмою дисципліни.

Сумарна кількість рейтингових балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів, отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами підсумкового семестрового контролю. Максимальна сума балів за семестр становить 100.

9. Форми поточного та підсумкового контролю

Методи навчання

Конспектування, спілкування, огляд і аналіз літератури, самостійна робота, есе, реферати.

Форми контролю

Передбачено рубіжні етапи контролю знань у формі усного опитування, перевірки рефератів, якості виконання практичних занять, завдань самостійної роботи студентів.

Схема нарахування балів, які отримують студенти

Поточна успішність								Самост. робота	Підсумковий контроль	Сума
Т 1	Т 2	Т 3	Т 4	Т 5	Т 6	Т 7	Т 8			
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	40	20	100

Розподіл балів за формами контролю:

– відвідування занять — 1; усне опитування — 5; виконання практичних завдань — 10/15; аналіз науково-дослідницьких та публіцистичних матеріалів — 5/10; написання тез доповіді на наукову конференцію — 20/30; презентація — 10/20; реферат / есе — 10/20; доповідь у рамках колоквиуму — 5/10;

– можлива кількість балів, набраних до заліку — 80; залік — 20; загальна кількість балів — 100.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проєкту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
74–81	C		
64–73	D	задовільно	

60–63	E		
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

10. Питання до підсумкового контролю

1. Становлення науки як соціального інституту.
2. Наукові школи, університети, академії як інституційні форми організації науки. Професіоналізація науки.
3. Наука, суспільство і держава в сучасному світі.
4. Соціальна та культурна обумовленість наукового пізнання: дискусії «інтерналістів» і «екстерналістів».
5. Етос науки. Норми і цінності наукового співтовариства.
6. Ставлення до науки як до світоглядної проблеми.
7. Поняття і структура наукового методу.
8. Загальне поняття методології, її головні функції.
9. Методи емпіричного і теоретичного пізнання: загальна характеристика.
10. Основні види теоретичних наукових методів.
11. Основні види емпіричних наукових методів.
12. Логічні методи і прийоми дослідження.
13. Інформаційний моніторинг як науковий метод: загальна характеристика.
14. Методи статистичної обробки результатів, які використовуються в наукових дослідженнях.
15. Взаємозв'язок ділової та соціальної комунікації.
16. Основні функції соціально-ділової комунікації.
17. Види ділового спілкування: характеристика.
18. Технології ділової комунікації.
19. Етика ділового спілкування: основні поняття.
20. Термінологічний аналіз дослідження.
21. Академічна доброчесність та навички академічного письма. Плагіат.
22. Дослідницька діяльність як інтелектуальна творчість з аналізу фахових проблем.

11. Основні етапи та структура кваліфікаційної магістерської роботи

Процес виконання кваліфікаційної магістерської роботи складається з наступних етапів:

1. Вибір теми магістерської роботи. Тему пропонує завідувач кафедри та науковий керівник, але за студентом залишається право остаточного вибору напрямку та проблематики дослідження (Додаток Ж).
2. Написання на ім'я завідувача кафедри менеджменту культури та соціальних технологій ХДАК заяви з метою затвердження теми кваліфікаційної магістерської роботи (Додаток А).
3. Розробка завдання на магістерську роботу та складання календарного плану виконання дослідження (Додаток Б).
4. Підбір, складання списку й опрацювання літературних джерел за темою.
5. Складання плану магістерської роботи (Додаток Г).
6. Визначення актуальності теми, мети, завдання, об'єкта, предмету, методів дослідження.
7. Збирання та обробка матеріалу теоретичного розділу, його написання й оформлення.
8. Збирання та обробка матеріалу аналітичного розділу, його написання й оформлення.
9. Збирання та обробка матеріалу рекомендаційного розділу, його написання й оформлення.
10. Формування автором магістерської роботи висновків та пропозицій.
11. Подання на ознайомлення науковому керівникові першого варіанта тексту роботи.
12. Усунення недоліків, урахування рекомендацій наукового керівника, написання остаточного варіанта тексту, оформлення магістерської роботи.
13. Написання на ім'я голови Комісії з питань академічної доброчесності та корпоративної етики ХДАК заяви щодо перевірки роботи на доброчесність (Додаток З).
14. Попередній захист (передзахист) роботи на кафедрі менеджменту культури та соціальних технологій, внутрішнє рецензування.
15. Написання відгуку науковим керівником.
16. Написання рецензії зовнішнім рецензентом.
17. Захист магістерської дипломної роботи в Державній екзаменаційній

комісії.

Кваліфікаційна робота магістра повинна мати таку *структуру*:

- Титульний аркуш (зразок Додаток В).
- Зміст.
- Перелік умовних позначень (в разі потреби).
- Вступ.
- Основна частина, яка складається з трьох розділів (приклад Додаток Д).
- Висновки.
- Список використаних джерел (Додаток Е).
- Додатки.

До магістерської роботи *додаються*:

- Завдання до дипломної магістерської роботи;
- Реферат з двома анотаціями українською та англійською мовами;
- Відгук наукового керівника;
- Рецензія зовнішнього рецензента.

Титульний аркуш є першим у роботі. На ньому вказуються міністерство; назва вищого навчального закладу; назва кафедри, де виконувалась робота; повна назва теми; прізвище та ініціали студента; курс, група, факультет, де він / вона навчається; прізвище, ініціали, вчене звання наукового керівника та рецензента; рік і місце виконання роботи. Титульна сторінка виконується за зразком, наведеним у **Додатку В**.

Назва роботи повинна бути, за можливістю, короткою, відповідати обраній спеціальності та суті наукової проблеми (задачі), вказувати на мету дослідження. Іноді для більшої конкретизації до назви можна додати невеликий (4–6 слів) підзаголовок.

На наступній сторінці розміщується **ЗМІСТ**. У змісті вказується послідовне розташування складових частин магістерської роботи: вступу, назви всіх розділів і підрозділів, висновків, списку джерел із зазначенням номеру сторінки, з якої починається виклад кожної частини. Усі назви структурних частин і розділів мають бути виділені в змісті великими літерами. Назви підрозділів і висновків до розділів друкують маленькими літерами, крім першої великої (**Додаток Г**).

У **ВСТУПІ** до кваліфікаційної роботи розкривається актуальність обраної теми; міститься огляд літератури, визначаються мета і завдання; об'єкт, предмет дослідження; розглядаються застосовані наукові методи;

формулюється наукова новизна; визначається практична значущість роботи, описується структура роботи. Перед відомостями про структуру й об'єм роботи розміщують інформацію про матеріали роботи та її апробацію на наукових конференціях.

Актуальність теми обґрунтовується шляхом аналізу та порівняння з наявним на цей час знанням щодо поставленої проблеми, розкривається сутність проблеми і необхідність її дослідження, значущість для відповідної галузі науки.

Огляд літератури є спеціальною частиною вступу, у якій надається характеристика основних джерел отримання інформації (офіційних, наукових, літературних, бібліографічних). У магістерській роботі обов'язково показується ступінь вивченості обраної теми, визначаються ті її маловивчені аспекти та проблеми, які зумовлюють необхідність проведення цього дослідження.

Мета дослідження пов'язана з об'єктом і предметом дослідження, а також з його кінцевим результатом та шляхом його досягнення. Кінцевий результат дослідження передбачає вирішення студентами проблемної ситуації.

Завдання дослідження — це ті питання, отримання відповідей на які необхідне для досягнення мети дослідження. Послідовність завдань повинна чітко відповідати логіці виконання роботи. Формулювання завдань необхідно робити якомога ретельно, оскільки опис їх рішення повинен скласти зміст розділів роботи. Послідовність висновків розділів та загальних висновків має узгоджуватися з послідовністю завдань.

Об'єктом дослідження є ті феномени матеріальної або духовної культури, які розглядаються в цьому дослідженні.

Предмет дослідження — це тільки ті суттєві зв'язки та відношення, які підлягають безпосередньому вивченню в цій роботі.

Об'єкт і предмет дослідження співвідносяться між собою як загальне й часткове. Предмет дослідження міститься в межах об'єкта. При з'ясуванні об'єкта, предмета та мети роботи необхідно зважати на те, що між ними і темою роботи мають бути прямі логічні зв'язки.

Методи дослідження: вказуються методологічні засади проведеного дослідження; подають перелік використаних методів дослідження для досягнення поставленої в праці мети. Перерахувати їх слід коротко та змістовно, визначаючи, що саме досліджувалося тим чи іншим методом.

Наукова новизна одержаних результатів. Наукова новизна не повинна зводитися до простого переліку встановлених фактів, ідей, зако-

номірностей. Вона передбачає:

- розширення, доповнення відомих даних,
- уточнення, конкретизацію відомих даних, поширення відомих результатів на новий клас об'єктів, систем.

Практичне значення одержаних результатів. Треба вказати на прями застосування одержаних результатів або рекомендації щодо їх використання — у науковій сфері, навчально-виховному процесі у ЗВО, соціокультурній діяльності, державній і регіональній політиці в галузі тощо.

Структура роботи. Коротко висвітлюється зміст кожного структурного елемента роботи, наприклад: «Логіка дослідження зумовила таку структуру роботи: вступ, ... розділи, висновки, список літератури із ... найменувань, ... додатків. Загальний обсяг ... сторінок».

ОСНОВНА ЧАСТИНА роботи складається з **трьох розділів**, кожен з яких включає кілька підрозділів. Кожний розділ висвітлює самостійне питання, а підрозділ — окрему частину цього питання.

Перший розділ присвячується теоретико-методологічним засадам дослідження, **не повинен перебільшувати 25–30% загального обсягу роботи** і має містити такі позиції:

1. *Розгорнутий аналіз джерельної бази* (залежно від обраної тематики і методів дослідження, це мають бути історичні або літературні джерела, статистичні дані, результати соціологічних опитувань, аудіо-, відео-, фото- й інші види джерел інформації) та *історіографії* досліджуваної проблеми. Література, зокрема «робочою» іноземною мовою, має поділятися на кілька (орієнтовно 4–6) напрямів, які висвітлюють проблему з позицій різних наукових дискурсів (наприклад, історичного, етнографічного, соціологічного, філософського, мистецтвознавчого). Моніторинг інформації з предметного поля роботи має виявити слабкі місця (наприклад, поверхове розкриття або згадування проблеми ученими), що й дозволить розглянути питання (або, наприклад, поглибити, здійснити екстраполяцію, впорядкувати), тобто виведе на *наукову новизну*, зазначену у вступі. Підсумком такого аналізу має бути констатація певної академічної традиції зі сформульованої наукової проблеми, а також визначення теоретичних прогалів у культурологічному знанні, заповненню яких і має бути присвячена магістерська робота.

2. Теоретичні засади дослідження — наведення та розкриття *концепцій*, які стали ідейним підґрунтям магістерського дослідження. Це можуть бути дисциплінарно, хронологічно та географічно необмежені кон-

цепції — від класиків гуманітарного поля до нововведень із кандидатських і докторських робіт. Залучаючи здобутки академічної традиції, автор роботи має напрацювати *самостійну інтелектуальну модель*, у межах якої демонструватиме власну наукову позицію щодо сформульованої в дослідженні проблеми. Тобто магістерська робота міститиме погляд на досліджуване явище або процес не як на окремо взятий феномен, а як на інтерпретований з обраної позиції, розглянутий під певним науковим кутом зору, набутий тлумачення в контексті культурологічного дискурсу.

3. *Методологічна база дослідження* — обґрунтування вибору та розкриття сутності підходів і методів, зумовлених метою й завданнями дослідження. Необхідно не просто перелічити методологічний інструментарій, а *показати результативність використання* кожного підходу та методу — яке завдання, питання, аспект проблеми вони надали змогу розглянути. *Використання філософської, загальнонаукової та конкретнонаукової методології* стане свідченням обізнаності, ерудованості й вільного володіння досліджуваними питаннями, концептуальними полями гуманітарних дисциплін і вмінням виокремлювати серед них культурологічну проблематику й методи.

За необхідності, розділ може містити таку позицію, як *поняттєво-категоріальний апарат дослідження* — аналіз основних термінів і понять, які передають ключові ідеї магістерської роботи. Це має бути співставлення тлумачень категорій різними дисциплінами та/або ученими із синтезуванням оптимального для мети і завдань дослідження визначення. При потребі, зумовленій метою та завданнями дослідження, можна вводити нові поняття або обґрунтовувати нове тлумачення усталених категорій.

Другий розділ присвячується динаміці досліджуваного явища або процесу та/або характеристиці його сутнісних ознак. **Обсяг розділу не повинен перебільшувати 30–35% загального обсягу роботи.** У розділі стисло має бути відображено процес становлення досліджуваної проблеми як явища в сучасній формі та/або висвітлено передумови формування та набуття актуальних для сьогодення ознак.

Змістовно матеріал розділу має базуватися на результатах вивчення джерел інформації, співставленні думок, демонструвати авторську позицію щодо вписування в історико-культурний контекст і/або визначення в ньому ролі досліджуваного явища або процесу.

Третій розділ є основною частиною роботи і відображає *самостійну*

дослідницьку позицію та наукові здобутки автора магістерської роботи. Саме в ньому проблематизоване явище або процес розглядатимуться відповідно до розробленої інтелектуальної моделі.

Змістовно в тексті розділу перевага надається *авторському розумінню досліджуваної проблеми*, посилюваному посиланнями на думки інших учених. Авторські тези, припущення, пропозиції мають підкріплюватися прикладами, аргументацією самостійних нововведень, співставленням зі здобутками української та іноземної науки. Конструювання власної концептуальної моделі досліджуваного явища або процесу є інтелектуальним продуктом, результативність і переконливість якого зумовлені аналітичністю мислення, творчим підходом, глибиною обізнаності не тільки в матеріалі магістерської роботи, але й в загальних тенденціях і складових культури.

Усі розділи випускної кваліфікаційної роботи повинні закінчуватися лаконічними і систематизованими відповідно до розглянутих у них завдань висновками.

Приклад оформлення ОСНОВНОЇ ЧАСТИНИ ТЕКСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ наведені в **Додатку Д**.

ВИСНОВКИ — це логічне завершення роботи, головна її мета — підсумки проведеного аналізу зібраного за темою роботи фактичного матеріалу. Висновки подаються у вигляді окремих лаконічних положень. Вони мають відповідати поставленим завданням і містити в собі синтез найважливіших результатів, одержаних у роботі. Текст висновків слід поділяти на пункти.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ містить опрацьовані праці, кількість яких має становити не менше 35–40 найменувань, включаючи посилання на інтернет-ресурси.

До **ДОДАТКІВ** доцільно включається допоміжний матеріал, що слугує для повноти сприйняття роботи. Ілюстрації та таблиці мають бути розміщені саме в додатках, а не в основному тексті кваліфікаційної роботи магістра.

12. Оформлення магістерської роботи

Оформлення кваліфікаційної роботи магістра має відповідати загальним вимогам, що висуваються до наукових робіт згідно з державним стандартом ДСТУ 3008:2015 «Інформація та документація. Звіти у сфері науки і техніки. Структура та правила оформлення».

Магістерські роботи подаються до захисту у формі друкованого тек-

сту, набраного на комп'ютері (кегель 14, міжрядковий інтервал 1,5, шрифт Times New Roman).

Обсяг роботи (формат А-4) — 60–80 сторінок.

До загального обсягу роботи не входять додатки, список використаних джерел, таблиці та рисунки, які повністю займають площу сторінки. Однак всі сторінки зазначених елементів роботи підлягають нумерації.

Сторінки роботи повинні мати поля: ліве — 25 мм, праве — 10–15 мм, верхнє — 20 мм, нижнє — 20 мм.

Усі сторінки нумеруються без пропусків або літерних додатків.

Першою вважається титульний аркуш, на ній цифра 1 не ставиться. Другою вважається сторінка, що містить «ЗМІСТ», на ній цифра 2 також не ставиться. Нумерується третя сторінка «ВСТУП», на ній ставиться номер сторінки 3 і далі згідно з порядком. Номер сторінки проставляється арабськими цифрами в правому верхньому куті без крапки в кінці, кегель 14.

Заголовки структурних частин кваліфікаційної роботи магістра «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ» друкують великими жирними літерами посередині рядка. Кожну структурну частину роботи треба починати з нової сторінки.

Такі структурні частини кваліфікаційної роботи магістра, як «ЗМІСТ», «ВСТУП», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ», «ДОДАТКИ», не мають порядкового номера. Висновки до розділів також не нумерують. Розділи і підрозділи нумеруються арабськими цифрами (1, 2, 3). Номер розділу ставлять після слова «РОЗДІЛ». Після номера крапку не ставлять. З нового рядка посередині великими літерами друкується заголовок розділу без крапки в кінці. **Наприклад:**

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ЗАСАДИ РОБОТИ

Підрозділи нумеруються в межах кожного розділу. Номер підрозділу складається з номера розділу і порядкового номера підрозділу, відокремлених крапкою. (1.1; 1.2; 2.1 ...). У кінці номера підрозділу має стояти крапка. Заголовки підрозділів друкуються маленькими жирними літерами (крім першої великої) з абзацного відступу. Крапку в кінці заголовка не ставлять. Якщо заголовок складається з двох або більше речень, їх розділяють крапкою.

Посилання та цитати. Для підтвердження власних аргументів посиланням на авторитетне джерело або для критичного аналізу того чи іншого друкованого твору слід наводити цитати. Загальні вимоги до цитування такі:

- а) текст цитати починається і закінчується лапками та наводиться в граматичній формі, у якій він поданий у джерелі, із збереженням особливостей авторського написання;
- б) цитування повинно бути повним, без довільного скорочення авторського тексту і без перекручень думок автора;
- в) при непрямому цитуванні (переказі, викладі думок інших авторів своїми словами) слід бути максимально точним у викладі думок автора, коректним щодо оцінювання його результатів;
- г) кожна цитата обов'язково супроводжується посиланням на джерело.

Посилання в тексті на джерела роблять внутрішньо текстовими у квадратних дужках, де перша цифра є порядковим номером джерела в списку літератури, друга — зазначенням відповідної сторінки, наприклад [8, с. 45].

Бібліографічний опис **Списку використаних джерел** складають відповідно до чинних стандартів з бібліотечної чи видавничої справи ДСТУ.

Кожний бібліографічний запис слід починати з нового рядка, з порядковою нумерацією, літературу слід розташовувати в алфавітному порядку авторів та назв праць, спочатку видання українською мовою, потім — іноземними.

Назви книг і статей іноземними мовами вносяться до Списку використаних джерел без перекладу на українську мову. Приклади оформлення СПИСКУ ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ наведені у **Додатку Е**.

Додатки (ілюстрації, таблиці, схеми) оформлюють як продовження магістерської роботи після **Списку використаних джерел**. Кожний додаток слід починати з нової сторінки із зазначенням угорі праворуч сторінки слова «Додаток» і його номера. Додатки нумерують послідовно великими літерами української абетки, починаючи з А, за винятком літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь. Наприклад, «Додаток А», «Додаток Б». Додаток повинен мати заголовок, який друкують окремим рядком угорі симетрично до тексту малими літерами з першої великої. Посилання на додатки в тексті роботи є обов'язковими.

13. Термінологічний словник-довідник до курсу¹

Академічна доброчесність — це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень

Актуальність теми — сучасність, злободенність, важливість чогось на даний момент і в даній ситуації для вирішення даної проблеми.

Альтернатива (від. лат. — одне з двох) — одна з двох можливостей, що виключають одна одну.

Аналіз (від грец. analysis — розкладання, розчленування) — мислене або практичне (фізичне) розчленування цілого на окремі частини, складові елементи.

Аналіз може бути: *аксіологічний* (з позиції тієї чи іншої ціннісної системи); *генетичний* (аналіз генетики системи, механізмів наслідування); *deskриптивний чи описовий* (починається від структури в напрямку функцій і мети); *якісний* (аналіз системи з погляду якісних особливостей, характеристик); *кількісний* (з погляду формального підходу, кількісних характеристик); *конструктивний* (починається з мети обраної системи і проходить через функції до структури); *причинно-наслідковий* (з'ясування причин, що сприяли виникненню конкретної ситуації, а також наслідків їх розгортання); *прогностичний* (вироблення прогнозів і шляхів їх реалізації щодо ймовірного, потенційного і бажаного майбутнього); *ретроспективний* (аналіз систем минулого та їх впливу на історію); *системний* (сукупність методів, прийомів та алгоритмів застосування системного підходу в аналітичній діяльності); *структурний* (аналіз структури системи як сукупності зв'язків між окремими частинами цієї системи, з'ясування значення окремих елементів для існування структурованого цілого); *функціональний* (з погляду виконуваних функцій) та ін.

Аналогія — міркування, у яких із подібності двох об'єктів за окремими ознаками робиться висновок про їх подібність і за іншими ознаками. Використовується при висуненні гіпотез, надає поштовх до висловлювання припущень.

Анотація (від лат. anotare — зауваження, примітка) — коротка узагальнююча характеристика книги, статті, рукопису тощо. Подає стисло

¹ Завьялова Т. В, Непша О. В. Глосарій термів та понять з курсу «Основи наукових досліджень»: навч.-метод. вид. Мелітополь : ТОВ Колор Принт, 2019. 84 с.

інформацію про зміст праці, відомості про автора та читацьке призначення. Анотація може також містити витяги з рецензій або посилання на них, викладати коротку історію даного твору.

Апробація (від лат. *approbation* — схвалення, визнання) — схвалення, затвердження; обговорення наукових положень і висновків на наукових конференціях, симпозіумах, засіданнях тощо.

Аргумент — положення, що використовується для доказу істинності тези.

Аргументація (лат. *argumentum* — логічне доведення, *argumentation* — наведення аргументів) — обґрунтування будь-якого положення, судження. У науці головним аргументом виступає думка, істинність якої доведена суспільною практикою, самоочевидними аксіомами.

Архів (від лат. *archivum*, грец. *archeion* — адміністративна установа, відомство) — 1) у давнину — місце зберігання важливих державних документів; 2) установи чи їхні структурні частини, що зберігають старі документи, закінчені справи тощо; 3) сукупність документів, що зібрані в результаті діяльності державних установ, громадських організацій, підприємств, окремих осіб тощо.

Аспект (від лат. *aspectus* — погляд, вигляд, зір) — одна зі сторін явища, перспектива, в якій воно виступає; точка зору, відповідно до якої розглядається об'єкт дослідження.

База даних — сукупність взаємопов'язаних даних, організованих відповідно до загальних єдиних правил.

Бібліографічне посилання — це сукупність бібліографічних відомостей про цитоване або згадуване в тексті наукової роботи джерело.

Вербальна інформація — та, що повідомляється усно.

Видання — твір друку, що має самостійне поліграфічне оформлення, встановлені вихідні дані і призначений для поширення вміщеної в ньому інформації.

Визначення — логічний закон, що дозволяє відрізнити, знаходити, конструювати певний об'єкт або формулювати нове значення певного знакового вираження або уточнювати значення уже існуюче, зафіксоване в мові.

Висновки — положення, що виносяться дослідником на обговорення науковою спільнотою, синтез накопиченої в основній частині наукової інформації, послідовний, логічний, чіткий виклад головних результатів.

Вихідні дані — дані, які включають в себе місце випуску видання, назву видавництва, рік випуску.

Відгук (на наукову роботу) — це висновки уповноваженої особи про наукову роботу, що представлена на розгляд чи до захисту.

Вступ — структурна частина основного тексту, яка є початковою главою. Має на меті орієнтувати читача в подальшому викладі, підготувати до засвоєння основного тексту. Оформлення педагогічного дослідження у вигляді курсової роботи, дипломного проєкту і т. п. починається зі вступу, в якому розкриваються актуальність, об'єкт, предмет, проблема, мета, завдання дослідження, формулюється гіпотеза, описуються методи наукового пошуку.

Генезис (від грец. genesis — походження) — процес створення та становлення будь-якого природного чи соціального явища.

Гіпотеза (від грец. hypothesis — основа, припущення) — наукове припущення щодо пояснення явища дійсності, яке потрібно довести на практиці та обґрунтувати теоретично.

Дані — відомості про факти (події), подані у формалізованому вигляді.

Джерело — документ (текст), на основі якого будується дослідження.

Деталізувати (від франц. detail — подробиця) — докладно, з усіма деталями, подробицями розробляти, з'ясовувати, розповідати що-небудь.

Дефініція (від лат. definition — визначаю) — стисле, наукове визначення певного поняття, що містить у собі найістотніші ознаки визначуваного поняття; тлумачення слова.

Дилема (від грец. dilemma — подвійний засновок) — 1) логічне судження з двома висунутими протилежними положеннями, що суперечать одне одному і виключають можливість третього; 2) необхідність вибору між двома (звичайно небажаними або важко здійсненими) можливостями.

Дипломна робота — самостійне дослідження, виконане здобувачем вищої освіти на завершальному етапі навчання. Є кваліфікаційним документом, на підставі якого Державна екзаменаційна комісія визначає рівень теоретичної підготовки випускника, його готовність до самостійної роботи за фахом, приймає рішення про присвоєння кваліфікації.

Довідково-інформаційний фонд — це сукупність упорядкованих первинних документів і довідково-пошукового апарату, призначених для задоволення інформаційних потреб.

Додатки — включення ілюстраційно-схематичних матеріалів, що суттєво полегшують розуміння роботи.

Доказ — логічний ланцюжок висновків, обґрунтування (встановлення) істинності будь-якого твердження за допомогою інших тверджень, істинність яких доведена.

Доповідь — публічне повідомлення на визначену тему, яке містить аналітичні матеріали вивчення тої чи іншої теми, яке потребує поглибленого розуміння її доповідачем і вміння користуватися різноманітними джерелами, аналізувати емпіричний матеріал і дані наукових досліджень. Доповідь сприяє формуванню у доповідача навичок дослідницької роботи, розширює діапазон його пізнавальних інтересів; при оцінці доповіді викладачу необхідно звертати увагу на володіння матеріалом, його зміст, культуру мовлення доповідача і оформлення самої доповіді. Компоненти змісту доповіді: мета доповіді, систематизація даних та узагальнення, висновки.

Дослідження — це процес дослідження певного об'єкта (предмета або явища) за допомогою наукових методів, яке має на меті встановлення закономірностей його виникнення, розвитку і перетворення.

Достовірність — це достатня правильність, доказ того, що названий результат (закон, сукупність фактів) є істинним, правильним.

Емпіричний метод — метод дослідження, у межах якого здійснюється процес накопичення фактів.

Етапи роботи — покрокове виконання написання роботи.

Задача наукова — дослідницьке завдання, що вирішується шляхом встановлення невідомих раніше закономірностей, особливостей чи явищ.

Збірник — видання, яке охоплює ряд творів одного (авторський) або кількох (колективний збірник) авторів. Виділяють альманах, антологію, хрестоматію.

Знання — це перевірений практикою результат пізнання дійсності, адекватне її відбиття у свідомості людини.

Зміст — все те, що можна сприйняти, осмислити і оцінити.

Ідентичність (від лат. *identicus* — однаковий, тотожний) — тотожність, рівнозначність предметів або понять.

Ілюстрація — пояснення словесної інформації наглядними прикладами (зображеннями).

Інновації — (від англ. — нововведення) — запровадження нового.

Інтервал (від лат. *intervallum* — проміжок (часу), відстань) — перерва, проміжок, пауза, відстань.

Інтерпретація (від лат. *interpretation* — тлумачення, пояснення) — сукупність значень (сміслів), що надаються тим або іншим елементам (висловлюванням, символам, формулам і т.п.).

Інформація — дані, які являються для людини новими.

Каталог (грец. *katalogos* — список) — систематичний перелік книг, музейних експонатів тощо, складений для полегшення їх розшуку.

Класифікація — система співвідпорядкованих понять (класів, об'єктів) будь-якої галузі знання чи діяльності людини як засіб для встановлення зв'язків між цими поняттями чи класами об'єктів.

Комплекс (від лат. *complexus* — зв'язок) — сукупність зв'язків предметів, дій, явищ або особливостей, що становлять одне ціле.

Компіляція (лат. *compilatio* — крадіжка, грабіж) — неоригінальний, несамостійний твір (літературний чи науковий), запозичення чужих праць. Такий характер мають передусім науково-популярні твори, деякі види коментарів, словників тощо.

Категорія — форма логічного мислення, у якій розкриваються внутрішні, суттєві сторони й відносини досліджуваних предметів. Категорії пов'язані з вирішенням основного питання філософії: відношення мислення та буття. Основні категорії: матерія, свідомість, рух, простір і час, якість і кількість, зміст і форма тощо.

Ключове слово — слово або словосполучення, що найбільш повно відображає зміст і суть наукової праці.

Конкретизація — вивчення предметів або явищ у всій якісній різноманітності реального існування, при цьому досліджується стан об'єктів у зв'язку з певними умовами їхнього існування й історичного розвитку.

Конкретизувати (від франц. *concretiser*, лат. *concretus згущений*) — робити більш наочним, уточнювати.

Конструктивний (від франц. *constructif*) — той, що стосується певної конструкції; необхідний для створення певної будови; засадничий, творчий.

Концепція — система поглядів на будь-що, головна думка при визначенні мети та завдань дослідження шляхів його проведення. Проведений задум, конструктивний принцип різних видів діяльності.

Корекція (від лат. *correctio*) — виправлення, поліпшення чогось (наприклад, тексту).

Креативність — творчість як вид діяльності; спрямованість на творення позитивного в умовах вільного вибору і творчої свободи.

Критерій (від грец. *kriterion* — ознака) — ознака істинності, на підс-

таві якої надається оцінка, пізнання, керування, оптимізація і т.д.

Критика (від грец. *kritike* — здатність розрізняти) — 1) обговорення, аналіз із метою оцінити і виявити вади певного предмета чи явища; 2) негативна думка про щось; 3) аналіз та оцінка творів літератури та мистецтва.

Курсив (від нім. *kursiv* — скоропис) — похилий друкарський шрифт, подібний до рукописних літер; використовується для виділення частини тексту.

Логіка (від грец. *logike* — слово, поняття, розум, роздумування) — 1) наука про закони та форми мислення; 2) хід міркувань, побудова висновків; 3) внутрішня закономірність, зумовленість (напр., логіка розвитку подій).

Мета наукового дослідження — це всебічне та достовірне вивчення об'єкта, процесу або явища, їх структури, зв'язків та співвідношення на основі наукових принципів і методів пізнання.

Метод (від грец. *methodos* — спосіб пізнання) — спосіб досягнення мети, сукупність прийомів та операцій теоретичного, практичного освоєння дійсності, спосіб певним чином організованої людської діяльності.

Метод дослідження — засіб досягнення мети, пізнання явищ дійсності в їх взаємозв'язку і розвитку.

Методика — це фіксована сукупність прийомів практичної діяльності, що призводить до результату.

Методологія (від грец. *methodos* — спосіб пізнання і *logos* — вчення) способи організації і побудови теоретичної і практичної діяльності людини.

Моніторинг (від англ. *monitoring* — спостереження) — спостереження, оцінка і прогноз системи або її навколишнього середовища.

Монографія — виклад результатів усебічного вивчення однієї проблеми або теми, які належать одному авторові або невеликій групі авторів.

Наука — система знань об'єктивних законів природи, суспільства й мислення, які отримуються і перетворюються в безпосередню продуктивну силу суспільства в результаті спеціальної діяльності людей.

Наукова діяльність — інтелектуальна творча діяльність, спрямована на отримання і виконання нових знань.

Наукова доповідь — документ, що містить виклад результатів опублікованої науково-дослідницької роботи.

Наукова ідея — форма відображення в мисленні нового розуміння

об'єктивної реальності.

Наукова інформація — це одне із загальних понять науки, що означає певні відомості, сукупність якихось даних, знань тощо.

Наукова концепція — це форма тлумачення основної ідеї теорії, система поглядів на певне явище, спосіб його розуміння й тлумачення.

Наукова новизна — наукові результати, що оцінюються за такими критеріями, як: вперше отримано, удосконалено, здобуло подальший розвиток.

Наукова проблема — конкретне питання, що виникає, коли наявних знань недостатньо для вирішення конкретного завдання, і спосіб, за допомогою якого можна здобути відомі знання, невідомий.

Наукова робота — дослідження з метою одержання наукового результату.

Наукова стаття — є одним із видів публікацій, у якій подаються певні результати, висвітлюються конкретні окремі питання за темою дослідження, фіксується науковий пріоритет автора.

Наукова тема — задача наукового характеру, яка потребує проведення наукового дослідження.

Наукова теорія — система абстрагованих понять та тверджень, що являє собою ідеальне відображення дійсності.

Наукове дослідження — цілеспрямоване вивчення явищ і процесів, аналіз впливу на їх різноманітні фактори, а також вивчення взаємодії між явищами з метою отримання переконливо доведених авторських позицій.

Публікація — (в перекладі з лат. «Publicato» — оголошую всенародно, оприлюднюю) — це доведення інформації до громадськості, розміщення в різних виданнях (газетах, книгах, підручниках).

Резюме — короткий висновок, що містить основні положення доповіді, промови, наукової праці. Вказівка на зміст роботи, гранично лаконічна. Розміщується в кінці статті і містить інформацію оцінного характеру.

Рецензія — стаття, що аналізує та оцінює твір, чи наукову працю тощо; критичний розбір твору, праці з метою рекомендації їх до друку, захисту тощо.

Рецензент — автор рецензії; той, хто спеціально пише рецензії, відгуки.

Синтез (від грец. synthesis — складання) — об'єднання виокремлених частин у ціле, в якому протиріччя і протилежність послаблюються

або знімаються.

Система (від грец. *systema* — утворення) — сукупність елементів, що перебувають у певних зв'язках один із одним і з середовищем, утворюючи при цьому певну цілісність, єдність.

Систематизувати — приводити в певну систему, розташовувати у визначеному порядку, встановлювати певні закономірності.

Системний аналіз — вивчення об'єкта дослідження як сукупності елементів, які утворюють систему.

Спостереження — це метод цілеспрямованого дослідження об'єктивної дійсності, у тому вигляді, в якому вона існує і доступна безпосередньо для сприйняття.

Статистика (від лат. *status* — держава) — галузь суспільних наук, де подаються загальні питання виміру й аналізу масових кількісних відношень і взаємозв'язків (аналіз інформації, що характеризує певні закономірності в усьому їх різноманітті та нерозривному зв'язку з якісним змістом).

Стиль (від лат. *stilus*, грец. *stylos* — паличка для письма) — індивідуальна манера, своєрідні ідейно-художні особливості митця; функціональний різновид літературної мови (напр., науковий, художній, публіцистичний тощо); 3) особливості мовлення, побудова мовлення згідно з нормами синтаксису тощо.

Структура (від лат. *structura* — побудова, розміщення) — упорядкованість, що зв'язує елементи системи; спосіб організації системи, тип зв'язків.

Судження — 1) розумова дія, що реалізує ставлення мовця до змісту висловлюваного; 2) це форма думки про певний предмет чи явище.

Сутність — те найважливіше, найцінніше чи найсуттєвіше в змісті, формі, ознаках чи функціях предмета, істот, явища та ін., що складає його найвищу значимість і цінність (на момент пізнання його або взагалі).

Схема (від грец. *schema* — вид, форма) — 1) умовне креслення, що розкриває принцип побудови або функціонування чого-небудь; зображення або опис у загальних рисах; попередній план; абстрактне, спрощене зображення чого-небудь, загальна готова формула.

Творчість — діяльність, що сприяє появі нової якості; виявляється в будь-якій сфері (науковій, художній, комунікаційній, науково-технічній та ін.), де створюється, відкривається, віднаходиться щось нове.

Теза (від грец. *thesis* — положення, твердження) — коротко сформу-

льовані основні положення доповіді, лекції, повідомлення, монографії, дисертації.

Тезаурус (від грец. thesauros — скарб) — тип словника.

Тема (від грец. thema — основа, положення) — предмет судження, зображення, дослідження, обговорення (напр., тема дисертації, лекції тощо), наукове завдання, що належить до конкретної галузі наукового дослідження.

Тенденція (від лат. tendere — спрямовую) — напрям розвитку будь-якого явища або процесу, певні зміни неоднозначного характеру.

Теорія (від грец. theoria — розгляд, міркування, вчення) — система достовірних знань про дійсність, що описує, пояснює, передбачає явища конкретної предметної галузі.

Теорія наукова — система достовірних, глибоких та конкретних знань про дійсність, що має струнку логічну структуру та діє цілісне уявлення про об'єкт.

Термін (від лат. terminus — межа, кордон) — слово або словосполучення, що має точно позначити поняття і його зв'язки з іншими поняттями в межах певної сфери.

Технологія — (гр. techne — мистецтво, майстерність + logos — учення) — сукупність знань про способи та засоби здійснення тих чи інших процесів; сукупність форм, методів, прийомів і засобів передання соціального досвіду, а також технічне оснащення цього процесу.

Титульний аркуш — елемент книги, брошури, журнального видання, на якому розміщується заголовок видання, прізвища авторів, найменування видавничої організації, місце і рік видання та ін.

Транслітерація — передача тексту й окремих слів, які записані однією графічною мовою, засобами іншої графічної системи, тобто передача однієї писемності літерами іншої.

Узагальнення — логічна дія, в процесі якої здійснюється перехід від одиничного до загального. Узагальнення відбувається шляхом абстрагування при утворенні понять, суджень, теорій.

Упорядкування — авторська праця, що полягає в доборі, систематизації, обробці матеріалів для включення в збірник. Якщо збірник включає твори, що охороняються авторським правом, упорядник здобуває право на нього за умови дотримання прав авторів цих творів.

Факт (від лат. factum — здійснене, виконане) — поняття, що означає наявність певної реальності, на противагу вигаданому, уявному; у методології науки — одиниця емпіричного знання, що співвідноситься з гіпо-

тезою і теорією. У звичайному вживанні — синонім поняття істина, подія, результат. У науці — знання, достовірність якого доведена; особливого виду пропозиції, що фіксують емпіричні знання (найчастіше в логіці й методології науки).

Факт науковий — реальність, дійсність, складовий елемент основи наукового знання, віддзеркалення об'єктивних властивостей речей і процесів. Характерні властивості наукового факту: новизна, точність, об'єктивність, достовірність. На основі фактів будуються теорії, виводяться закони.

Фактор (від лат. factor — той, що робить) — чинник, рушійна сила, причина певного явища, процесу.

Феномен (від грец. φαινόμενον — те, що з'являється) — явище, у якому спостерігається певна суть.

Форма — зовнішній вигляд і внутрішня будова (структура) предметів, явищ, процесів, людей тощо або їх змісту.

Форма доказу — спосіб зв'язку аргументів між собою і з тезою, логічна послідовність переходу від аргументу до аргументу, а потім до тези.

Формула (від лат. formula — образ, вид) — 1) точне загальне визначення певного правила, закону тощо; узагалі будь-яке визначення, виражене стисло; 2) матем., фіз. — сукупність величин, виражених числами та літерами і пов'язаних між собою за допомогою спеціальних знаків (напр., алгебраїчна формула).

Фрагмент (від франц. fragment — уламок, шматок) — уривок тексту, твору.

Фундаментальні наукові дослідження — науково-теоретична та (або) експериментальна діяльність, спрямована на одержання нових знань про закономірності розвитку природи, суспільства, людини, їх взаємозв'язку.

Цитата (від нім. zitat, від лат. cito — наводжу, проголошую) — буквально відтворені фрагменти чужої промови, вислову чи статті для підтвердження власного погляду, полеміки з цитованим автором.

14. Рекомендовані джерела інформації

Основна література

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд, дослідж. освіт, політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. Київ: Таксон, 2016. 234 с. URL: http://www.univer.kharkov.ua/images/redactor/news/2016-09-07/chesnist_osnova_rozvitk_Univers.pdf
2. Барабанова Н. Р. Соціокомунікативний аспект професійної компетентності фахівця: аналіз, стратегії розвитку : монографія; Нац. ун-т «Одеська юридична академія». Одеса, 2017. 299 с.
3. Бібліографічні посилання: загальні положення та правила складання (ДСТУ 8302:2015) : презентація / Наук, б-ка НаУКМА; уклад. Т. О. Патрушева. Київ, 2016. URL: <https://www.slideshare.net/naukmalibrary/83022015>
4. Білуха М. Г. Основи наукових досліджень: підручник для студ. екон. спец. К.: Вища школа, 1997. 271 с.
5. Болтянська Н. І. Технології наукових досліджень в технічному сервісі: посібник-практикум. Мелітополь : «Люкс», 2020. 136 с.
6. Важинський С. Е., Щербак Т. І. Методика та організація наукових досліджень : навч. посіб. Суми: СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2016. 260 с.
7. Гуторов О. І. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Харків : ХНАУ ім. В. В. Докучаєва, 2017. 272 с.
8. Зав'ялова Т. В., Непша О. В. Глосарій термів та понять з курсу «Основи наукових досліджень» : навч.-метод, вид. Мелітополь: ТОВ Колор Принт, 2019. 84 с.
9. Закон України «Про Освіту». Стаття 42 «Академічна доброчесність». URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page3>
10. Іваненко О., Носачова Ю., Радовенчик Я. Основи наукових досліджень. Київ : Кондор, 2020. 132 с.
11. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. К.: Кондор, 2003. 192 с.
12. Мальська М., Паньків Н. Основи наукових досліджень : навч. посіб. Львів : Видавництво ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 226 с.
13. Методичні рекомендації щодо підготовки презентацій до випускних робіт. — <http://www.centre-kiev.kiev.ua/bib/files/nmm/9.pdf>
14. Омельчук С. А. Бути чесним у навчанні й науці : експрес-курс з академічної доброчесності для здобувачів вищої освіти: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Херсон, держ. ун-т. Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 80 с.
15. Слюсаренко М. І. Методичні рекомендації щодо самостійної роботи та підготовки до практичних і лабораторних занять у процесі вивчення дисципліни «Основи наукового дослідження». Одеса : Університет Ушинського,

2021. 29 с.
16. Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень : підручник. 2-е вид., перероб. Київ : Знання, 2007. 317 с.
  17. Філіпова Л. Я. Методичні рекомендації щодо дипломних та магістерських робіт зі спеціалізації: Інформаційна та документаційна діяльність спеціальності «Інформаційна, бібліотечна та архівна справа». Х.: ХДАК, 2018. 16 с. [електр.ресурс].
  18. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності : підручник. 7-е вид., стер. Київ : Знання, 2011. 310 с.
  19. Шейко В. М., Богущкий Ю. П., Кушнарєнко Н.М. Наукова творчість у галузі культурології і мистецтвознавства : навч. посіб. Харків : ХДАК, 2016. 329 с.
  20. Швець Ф. Д. Методологія та організація наукових досліджень : навч. посіб. Рівне : НУВГП, 2016. 151 с.

Додаткова література

1. Бібліографічний опис. Скорочення слів і словосполучень українською мовою : Загальні вимоги та правила : ДСТУ 3582:2013. Вид. офіц. Київ : Мінекономрозвитку України, 2014. 15 с.
2. Бібліографічне посилання: загальні положення та правила складання: презентація / Наук. б-ка Харків, нац. мед. ун-ту; уклад. С. А. Кравченко. Харків, 2016. URL: <http://repo.knmu.edu.ua/handle/123456789/14078>
3. Вимоги до оформлення магістерської роботи. URL: https://kneu.edu.ua/userfiles/Credit_Economics_Department/afedra+banksprav/i/vimogidomagrob.pdf
4. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічні посилання. Загальні положення та правила складання. — Чинний від 2016-07-01. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.
5. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання / Нац. стандарт України. Вид. офіц. [Уведено вперше; чинний від 2016-07-01]. Київ : ДП «УкрНДНЦ», 2016. 17 с. (Інформація та документація). — 3 внесеними поправками.
6. Міжнародні правила цитування та посилання в наукових роботах : методичні рекомендації / автори-укладачі: О. Боженко, Ю. Корян, М. Федорець ; редколегія: В. Пашкова, О. Воскобойнікова-Гузєва, Я. Сошинська, О. Бруй ; Науково-технічна бібліотека ім. Г. І. Денисенка Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут ім. Ігоря Сікорського»; Українська бібліотечна асоціація. Київ УБА, 2016. 117 с. URL: https://ula.org.ua/images/uba_document/programs/academ_integrety/Academ_4_1_2_red_1.pdf
7. Оформлення бібліографічних посилань у наукових роботах у наукових ро-

- ботах (за ДСТУ 8302:2015) : презентація / Бібліотека Київського університету ім. Бориса Грінченка; уклад. С. І. Гузенко. Київ, 2017. URL: <http://library.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/biblio/seminar/%D0%94%D0%A1%D0%A2%DO%A3%208302.pdf>
8. Оформлення бібліографічних посилань у наукових роботах : методичний поради́ник і автори-укладачі: І. Костина, В. Каленсиса, О. Олабоді ; ред. Н. Левченко. Київ : Науково-технічна бібліотека Національного університету Харчових технологій, 2017. 31 с. URL: <http://library.nuft.edu.ua/inform/poradnyk.pdf>
  9. Приклади оформлення списку використаних джерел, відповідно до ДСТУ 8302:2015 / Наук, б-ка Нац. юрид. ун-ту ім. Ярослава Мудрого; уклад. О. І. Самофал. Харків, 2017. URL: <http://library.nlu.edu.ua/biblioteka/sait/nauka/gost/spisok-DSTU.pdf>
  10. Приклади оформлення використаних джерел: відповідно до Нац. стандарту України ДСТУ 8302:2015 / ВД «Академперіодика» НАН України. Київ, 2016. URL: <http://histj.oa.edu.ua/assets/files/Posylannia.pdf>

Інформаційні ресурси

1. Пошукова система Google. URL: <http://www.google.com>.
2. Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/>
3. База даних НБУВ. <http://www.irbis-nbuv.gov.ua/>
4. Харківська державна наукова бібліотека ім. В. Г. Короленка. URL: <https://korolenko.kharkov.com/>
5. Бібліотека Харківської державної академії культури. URL: <http://lib-hdak.in.ua/>

Додатки*Додаток А***Заява на затвердження теми дипломної магістерської роботи**

Завідувачу кафедри менеджменту
культури та соціальних технологій
доц. Афенченко Г. В.
магістра зі спеціальності
028 «Менеджмент соціокультурної діяльності»
(П.І.Б. студента)

Заява

Прошу затвердити тему дипломної магістерської роботи
(НАЗВА « _____ »)
та призначити науковим керівником
(наукове звання, _____
П.І.Б.

Дата

_____
(підпис студента)_____
(підпис наукового керівника)*Додаток Б***Приклад оформлення завдання до магістерської роботи**

Харківська державна академія культури
Факультет культурології та соціальних комунікацій
Кафедра менеджменту та соціальних технологій
Рівень вищої освіти другий (магістерський)
Спеціальність 028 — менеджмент соціально-культурної діяльності

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри менеджменту

культури та соціальних технологій

“ ___ ” _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ (МАГІСТЕРСЬКУ) РОБОТУ СТУДЕНТУ

_____

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи _____
керівник роботи _____
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затверджені наказом вищого навчального закладу від “ ___ ” _____ 20__ року №_

2. Строк подання студентом роботи _____

3. Вихідні дані до роботи _____
_____
_____

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити) _____
_____
_____

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

_____

6. Консультанти розділів роботи

Роз-діл	Прізвище, ініціали та посада консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв
1		Підпис викладача, дата згідно з календарним планом	Підпис студента, дата згідно з календарним планом
2		Підпис викладача, дата	Підпис студента, дата

		згідно з календарним планом	згідно з календарним планом
3		Підпис викладача, дата згідно з календарним планом	Підпис студента, дата згідно з календарним планом

7. Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Вибір теми, складання плану та отримання завдання на роботу	вересень	
2.	Затвердження теми роботи на засіданні кафедри	вересень	
3.	Виявлення та вивчення літератури з теми роботи	жовтень-листопад	
4.	Написання тексту 1 розділу роботи та представлення на перевірку науковому керівникові	грудень-січень	
5.	Написання тексту 2 розділу роботи та представлення на перевірку науковому керівникові	лютий-березень	
6.	Написання тексту 3 розділу роботи та представлення на перевірку науковому керівникові	квітень-травень	
7.	Написання вступу та висновків	червень	
8.	Представлення повного тексту роботи на перевірку науковому керівникові	червень	
9.	Доопрацювання роботи після зауважень наукового керівника	вересень	
10.	Оформлення роботи та підготовка презентації	жовтень	
11.	Подання роботи на перевірку на наявність /	листопад	

	відсутність академічного плагіату		
12.	Попередній захист роботи на кафедрі	грудень	
13.	Подання роботи на відгук та рецензію	грудень-січень	
14.	Захист роботи на засіданні ЕК	січень	

Студент

_____

підпис

_____

власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Керівник роботи

_____

підпис

_____

власне ім'я, ПРІЗВИЩЕ

Приклад оформлення титульного аркуша магістерської роботи

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ
ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКА ДЕРЖАВНА АКАДЕМІЯ КУЛЬТУРИ

ФАКУЛЬТЕТ КУЛЬТУРОЛОГІЇ ТА СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
Кафедра менеджменту культури та соціальних технологій

Кваліфікаційна робота
на здобуття другого (магістерського) ступеня вищої освіти
Освітньо-професійна програма: Менеджмент соціокультурних проєктів

(тема роботи)

Виконал(ла) студентка магістратури
спеціальність 028 «Менеджмент соціокультурної
діяльності»: _____
(прізвище та ініціали)

Керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Рецензент: _____
(науковий ступінь, вчене звання, прізвище та ініціали)

Кваліфікаційна робота допущена до захисту
рішенням кафедри менеджменту культури та соціальних технологій
Протокол № ____ від « ____ » _____ 202__ р.
Завідувач кафедри _____ доц. АФЕНЧЕНКО Геннадій

Приклад оформлення змісту магістерської роботи

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА ЯК ОСНОВА ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРОЮ В УКРАЇНІ.....	8
1.1. Державні інститути управління культурою.....	8
1.2. Регіональні та муніципальні державні органи управління культурою.....	13
РОЗДІЛ 2. ПРОБЛЕМИ РЕФОРМУВАННЯ ТА АДАПТАЦІЇ ЗАКЛАДІВ КУЛЬТУРИ ДО УМОВ СУЧАСНОГО ГОСПОДАРЮВАН- НЯ.....	23
2.1. Підтримка діяльності закладів культури в сучасних умовах.....	23
2.2. Нова місія закладів культури в умовах адміністративної реформи та створення ОТГ (об'єднаних територіальних громад).....	36
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДЖЕННЯ ПРОСТОРОВОГО ВИМІРУ СТРУКТУРНИХ ЗРУШЕНЬ У КУЛЬТУРНІЙ СФЕРІ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	40
3.1. Стан та рівень сучасних закладів, установ та організацій культури на рівні створених ОТГ Дніпропетровської області.....	40
3.2. Впровадження програми створення аматорського театрального колективу (на прикладі театру «Комільфо» Базового центру культури і дозвілля Перещепинської міської ради Дніпропетровської області).....	45
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	59
ДОДАТКИ.....	63

**Приклад оформлення основної частини тексту
кваліфікаційної роботи**

**РОЗДІЛ 1. КУЛЬТУРНА ПОЛІТИКА
ЯК ОСНОВА УПРАВЛІННЯ КУЛЬТУРОЮ В УКРАЇНІ**

1.1. Державні інститути управління культурою

Розвиток культури в будь-якій країні регулюється державою, державно-правовими інститутами. Незважаючи на те, що принципи цього регулювання можуть сильно відрізнятися, у наші дні держава виступає апаратом, який регулює процеси в сфері культури, регламентує взаємини між виробниками та споживачами культурних послуг, спираючись на владні і законодавчі механізми. У разі присутності в державі збалансованої та адекватної соціально-економічним умовам державно-правової системи з'являється можливість створити благодійне підґрунтя для розвитку культурної діяльності, підтримки творчих ініціатив, ефективного виконання культурою своїх соціальних функцій.

**1.2. Регіональні та муніципальні державні органи
управління культурою**

На сьогодні в Україні діє три рівні органів державної влади: державна, регіональна та місцева (муніципальна). На регіональному рівні діяльність у сфері культури регламентується та координується не лише нормативними актами та положеннями, прийнятими на державному рівні, а також і регіональними органами влади.

Висновки до розділу 1.

У розділі виконано аналіз останніх досліджень і публікацій з тематики магістерської роботи, який свідчить про те, що окремі аспекти проблеми, які розглядаються, перебували в колі наукових інтересів зарубіжних та вітчизняних вчених.

Приклади оформлення Списку використаних джерел

Книга 1 автора

Кушнаренко Н. М. Бібліотечне краєзнавство. Київ : Знання, 2007. 502 с.

Книга 2 авторів

Стеченко Д. М., Чмир О. С. Методологія наукових досліджень. Київ : Знання, 2005. 309 с.

Книга 3 авторів

Смолій В. А., Пінчук Ю. А., Ясь О. В. Микола Костомаров : віхи життя і творчості : енцикл. довід. / за аг. ред. В. А. Смолія. Київ : Вища шк., 2005. 543 с.

Книга 4 та більше авторів

Фінанси підприємств (за модульною системою навчання) : теорет.-практ. посіб. / В. П. Шило та ін.; Європ. ун-т. Київ : Професіонал, 2006. 279 с.

Книги під редакцією

Swot-аналіз — основа формування маркетингових стратегій : навч. посіб. / за ред. Л. В. Балабанової. 2-ге вид., випр. і допов. Київ : Знання, 301 с.

Укладачі

Бібліотечне краєзнавство : програма та навч.-метод. матеріали для спец. 7.020101 «Бібліотекознавство і бібліогр.» / Харківська державна академія культури ; уклад.: Н. М. Кушнаренко, Є. М. Тодорова. Харків : ХДАК, 2006. 80 с.

Якщо укладачів 4 та більше, у відомостях про відповідальність наводиться перший зі словами «та ін.»:

Філософія : навч.-метод. матеріали до курсу / Харків. держ. акад. культури. Каф. філософії та політології ; уклад.: М. В. Дяченко та ін. Харків : ХДАК, 2005. 36 с.

Окремий том багатотомного видання

Орфоепічний словник української мови. У 2 т. Т. 1. Київ : Довіра, 2001. 955 с.

Статті з багатотомних видань та енциклопедій

Культурні цінності // Енциклопедія сучасної України. Київ, 2016. Т. 16. С. 116.

Статті з журналів та газет

Стаття 1 автора

Лазебник Л. Діджиталізація економічних відносин як фактор удосконалення бізнес-процесів підприємства // Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування. Випуск №2, 2018 р. С. 69–74.

Стаття 2 та 3 авторів

Дубина М., Козляченко О. Концептуальні аспекти дослідження сутності діджиталізації та її ролі в розвитку сучасного суспільства // Проблеми і перспективи економіки та управління. Випуск №3 (19), 2019 р. С. 21–32.

Стаття 4 та більше авторів

Фінанси підприємств (за модульною системою навчання) : теорет.-практ. Посіб. / В.П. Шило та ін.; Європ. Ун-т. Київ : Професіонал, 2006. 279 с.

Статті зі збірників наукових праць

Стародубцева Л. В. Метафізика «ван» // Гуманітарний часопис : зб. наук. пр. / Нац. аерокосм. ун-т ім. М. Є. Жуковського «ХАІ». Харків, 2004. № 1. С. 112–123.

Матеріали і тези конференцій

Русалова Г. «Мідний вершник» В. Панченка в контексті міської семіотики // Музичне і театральне мистецтво України в дослідженнях молодих мистецтвознавців : матеріали V Всеукр. наук.-творч. конф. студентів та аспірантів, 16–18 берез. 2015 р. / Харків. держ. ун-т мистецтв ім. І. П. Котляревського. Харків, 2005. С. 16–17.

Архівні документи

Звіт педтехнікумів України про стан учбової роботи за 1927/1928 рр. // Центр. Держ. Архів вищих органів влади та упр. України Ф. 166. Оп. 7. Спр. 304. Арк. 1–47.

Дисертації, автореферати дисертацій

Бескорса В. М. Трансформація бароко в художній культурі України XVII–XVIII ст. : дис. канд. мистецтвознавства : 17.00.01 / Харків. держ. акад. культури. Харків, 2005. 244 с.

Інтернет-ресурси (електронні документи, бази даних, сайти)

Гнезділова Я. В. Емоційна маніпуляція: техніки і технології впливу // Мова і культура, 2015. Вип. 18, т. 4. С. 171–176. URL: http://nbuv.gov.ua/JRN/Mik_2015_18_4_30 (дата звернення: 03.10.2017).

Національна бібліотека України ім. В. І. Вернадського : сайт. URL:
<http://nbuv.gov.ua/> (дата звернення: 03.10.2022).

**Приклади формулювання теми
кваліфікаційної магістерської роботи**

1. Стратегічні комунікації політичних організацій у сфері підтримки національно-культурної спадщини.
2. Технологія організації вільного часу студентської молоді.
3. Формування та шляхи адаптації культурного середовища в умовах адміністративно-територіальної реформи в Україні.
4. Управління конфліктами в комунікативному менеджменті.
5. Формування системи менеджменту соціальної відповідальності організації.
6. Управління каналами збуту банківських продуктів на роздрібному ринку.
7. Просування бізнесу в соціальних мережах.
8. Управління проектами в організаціях соціокультурної сфери.
9. Управління каналами збуту банківських продуктів на роздрібному ринку.
10. Технологія організації вільного часу студентської молоді.
11. Соціальна адаптація та інтеграція молодих людей з обмеженими можливостями здоров'я у суспільство.

Заява, що подається для перевірки роботи на доброчесність

Голові Комісії
з питань академічної
доброчесності та корпоративної
етики ХДАК

Заява

Я, _____
(прізвище, ім'я, по батькові повністю, посада)
_____, ф-ту _____, курс _____, № _____
(бакалавр, магістр, аспірант) (скорочено) (спеціальності) (назва спец.)

прошу перевірити мою _____
(вид наукової роботи)

на тему _____
(повна назва роботи)

на наявність фактів академічного плагіату, фабрикації чи фальсифікації. Усі запозичення з друкованих та електронних джерел, а також із захищених раніше письмових робіт, кандидатських і докторських дисертацій мають відповідні посилання. Я ознайомлений(а) з чинним Положенням про систему запобігання і виявлення фактів академічної недоброчесності в наукових роботах працівників і здобувачів вищої освіти Харківської державної академії культури, Кодексом академічної доброчесності ХДАК, згідно з якими виявлення фактів порушення академічної доброчесності є підставою для відмови в допуску моєї наукової роботи до захисту (друку) та застосування дисциплінарних заходів.

Я даю згоду на розміщення своєї роботи в репозитарії ХДАК у відкритому доступі. Додаток: електронний варіант роботи додається.

Адреса електронної пошти

автора: _____

наукового керівника: _____

_____ 20 ____ р.
(дата)

_____
(підпис)

Навчальне видання

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СЕМІНАР

Програма та навчально-методичні матеріали

галузь знань 02 «Культура і мистецтво»
спеціальність 028 «Менеджмент соціально-культурної діяльності»
освітньо-професійна програма
«Менеджмент соціально-культурних проєктів»
другий (магістерський) рівень вищої освіти

Розробник:
старший викладач кафедри менеджменту культури
та соціальних технологій
Людмила Колесник

Редактори:
А. А. Троян
Г. С. Положій

Комп'ютерна верстка
І. Г. Колесник

Підписано до друку 27.11.2023 р. Формат 60x84/16.
Гарнітура «Times». Папір для мн. ап.
Ум. друк. арк. 7,67. Обл.-вид. арк. 8,52.

Адреса редакції і видавця:
ХДАК, Україна, 61057, м. Харків, Бурсацький узвіз, 4
тел. (057) 731-27-83. e-mail: rrv2000k@ukr.net.
Свідоцтво про держреєстрацію ДК №3274 від 04.09.2008 р.